

האם ניתן, באופן מעשי, לקבל פטור מאגרת בית משפט בתביעה ייצוגית עקב קושי כלכלי?

במהלך שנת 2018 נכנס לתוקפו תיקון לתקנות בית המשפט (אגרות), תשס"ז-2007 ולפיו הגשת בקשה לאישור תביעה כייצוגית מחויבת בתשלום אגרת בית משפט וזאת למעט ביחס למקרים מסוימים שהוגדרו בתקנות. מדובר בסכומים משמעותיים. סכום האגרה (המלא) במקרה של הגשת בקשה לאישור לבית המשפט השלום הוא כ-8,000 ₪ ובמקרה של הגשת בקשה לבית המשפט המחוזי כ-16 אלפי ₪. מדובר בתיקון "צעיר" יחסית לתקנות האגרות וממילא הפסיקה בענין זה מועטה ומתפתחת ממקרה למקרה.

מקרה מעניין במיוחד נדון זה לא מכבר.

ביום 30.12.2019 ניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (החלטות רשמת בית המשפט) בשאלה האם אלמנה בת 82 המתקיימת מקצבת שאירים ומהשלמת הכנסה זכאית לפטור מאגרת בית המשפט בתביעה ייצוגית עקב קושי כלכלי. מדובר שם בתביעה נגד חברת החשמל ובזק שעניינה זכאותם של צרכנים הנמנים על אוכלוסיות מוחלשות לתשלום מופחת עבור השירותים שהן מספקות (חשמל וטלפון קווי).

עמדת מדינת ישראל, באמצעות היועמ"ש, אשר הובאה שם, הייתה כי מתקין התקנות הביע עמדתו כי יש לעמוד על תשלום האגרה שכן מדובר בהליכים מורכבים הדורשים תשומות רבות מבתי המשפט. עוד טענה המדינה כי מאחר שבחשבון הבנק של התובעת יתרת הזכות עלתה על סכום האגרה נסתרה לכאורה החזקה של חוסר יכולתה הכלכלית העולה מכך שהתובעת מקבלת קצבת שאירים והשלמת הכנסה.

בית המשפט קיבל עמדה זו של היועמ"ש תוך שהוא פוסק:

"לנוכח ההסדר המיוחד הקבוע לעניין תובענות ייצוגיות, נראה כי במקום שבו בקשה לפטור מתשלום אגרה מוגשת בקשר לתובענה ייצוגית ונטען כי הפטור מבוקש מחמת חוסר יכולת כלכלית, טענה זו תיבחן ביתר הקפדה, וזאת מהטעמים הבאים: ראשית, לנוכח תכלית האגרה בתובענות ייצוגיות, אשר מהטעמים שהובאו לעיל, הועמדה על סכום גבוה יחסית, ישנה חשיבות מיוחדת לעצם תשלום האגרה. שנית, בשונה מכל הליך אחר, בתובענה ייצוגית מובטח לתובע שאם תביעתו תימצא מוצדקת ובהתאם לכך תתקבל במלואה, בחלקה או בהסדר פשרה, יוחזר לו חלקה הראשון של האגרה והוא לא יידרש לשלם את חלקה השני. בדומה, אם הסדר הסתלקות יאושר בפסק דין, הוא יוכל לבקש מבית המשפט להשית את חלקה השני של האגרה על המשיב ואף להשיב לו את חלקה הראשון של האגרה. במילים אחרות, על התובע לכלכל מראש את צעדיו ולבחון את ההצדקה להגשת הבקשה לאישור התביעה הייצוגית. ככל שהוא סבור כי ישנה עילה מוצדקת לתביעתו, הרי שאין בחלקה הראשון של האגרה אלא מעין "מימון ביניים" שעליו לגייס. שלישית וכאמור, אם אין באפשרותו של התובע לממן גם את חלקה הראשון של האגרה, עומדת לו האפשרות לצרף תובעים מייצגים נוספים. אי בחירה באפשרות זו בשל הערכה שגם כספי הזכייה (הגמול לתובע) יחולקו בסופו של דבר בין כלל התובעים הייצוגיים שיצורפו לתביעתו, אינה מצדיקה מתן פטור מתשלום אגרה מלכתחילה".

ת"צ (מחוזי י-ם) 13523-09-19 אנה קלמברג נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (פורסם בנבו, 30.12.2019).

תוצאת הדברים לפי פסיקה זו היא כי, למעט אולי החריג והנדיר, לא יינתן פטור מאגרת בית המשפט בהליכים ייצוגיים עקב קושי כלכלי. האם בפסק הדין הזה יש להבטיח אחת מתכליות התיקון לתקנות האגרות, לעודד הגשת תביעות ראויות? ישפוט הקורא. ערעור שהוגש על החלטת בית המשפט תלוי ועומד בפני בית המשפט המחוזי בירושלים.

בברכה,

יהודה רוה ושות'

עורכי דין

כותבי סקירה זו: עו"ד יובל גרייבסקי ועו"ד עמית דר

מזכר זה הינו מידע כללי בלבד, הוא אינו חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי אין להסתמך עליו ואין בו כדי להחליף ייעוץ משפטי פרטני.